

Svetský Vítěz

Ján Botto

Vo tme si vyrástol,
cez peklo si prekročil
a pri tom slniečku
berlou sveta si zatočil,
ty Veliký Vífaz Sveta! –

Tri doliny na tom svete širom –
o nich divné poletujú chýry. –
V jednej strmé úlomčité skaly,
oj, škaredé – to čierne zázraky,
akoby sa posmievali svetu.
Medzi ne sa Tajnosť s Nocou skryla,
Tajnosť tmavá a Noc báršonová –
zastreli sa čiernymi hábami,
oj, čiernymi ako dáke sadze,
ak by už tam večne boli skryté.
Len si spíte, vy dve vrany čierne,
oj, veď na vás slnce nezasvieti,
veď vám krídla neprelomí bleskom –
ani mesiac s jasnobledou tvárou
nepostriebri vaše šaty husté,
ani hviezdy – hviezdičky srieňové
neprerazia vaše čierne panstvo! –
V tej doline mátohy rohaté
v černotmavých oblečené šatách,
v černotmavých ako tie havrany,
v šatách dlhých, čo nad zemou liecu,
šušia zľahka po priepastiach tajných,

a strašidlá s vyschlými rukami,
čo siahajú od skaly do skaly,
v hábach hladkých ako netopiera
kožka sivá po rozťahlych krídlach,
po širokej mumľajú púštine. –
A tie strigy s rozježenou hlavou
na ohrablách ako na tátošoch
poskakujú v tej hmle plavotmavej
pri kvíkaní kuvika škrekľavom,
pri strašidiel a sov hulákaní.
Nejdiže sem, bojzlivý chlapče!
Bo ich budeš večne tu poslúchať! –

V *Štedrý večer* nad tmavou pustinou,
v tej hmle hustej, čiernej ako v rohu
nesvieti to žiara mesiačková,
lež sa jasná zmihoce hviezdička
ako jasná svätojánska muška.
Čože tam chce tá hviezdička malá?
Oj, veď jedna štebotná lastovka
nepremení zimu v leto teplé:
ni hviezdička tmavú noc v jasný deň!
Ej, lež pozná pustina hviezdičku.
A zahučí ako besné víchry
a mátohy spištia sťa vreteny,
a strašidlá zmrmlajú ako lev,
keď ho strela popichala ostrá.
A tie strigy rozdurené liecu,

ak by chceli tie skaly rozmrviť –
lež to stíchne razom ako more,
keď naň divé nebúchajú víchry,
a radostné škreký sa rozletia,
bo hviezdička v slzách mútnych tonie –
a zahynie nad tou pustatinou,
ak by nikdy nebola bývala.
Prečo zmizla? – to vie Tajnosť tmavá.
Vychádza vraj ona od liet tisíc
v Štedrý večer pred príchodom Krista;
keď nenájde svoje potešenie:
slzy roní – a v slzách zahynie. – –

A tá druhá, prostredná dolina
vôkol zlatom obhradená čistým,
zlatom čistým, slnca požiarami,
bo sa nad ňou slniečko usmieva.
Po nej kvety zlaté, diamantové
blyskocú sa ako to slniečko.
Nad ne vôňa, vôňa balzamová
lieta zľahka na krídlach vetrička
a vyháňa všetky vzduchy zemské –
sem sa nezblíž, ty zdusené srdce!
Naprostriedku hájik javorový,
javorový sťa tráva zelená,
milo šumí s tým tichým vetričkom,
šumí sticha sťa krídla anjela,
keď sa vznáša po širokom nebi,

po tom nebi svätopožiarovom.
Sem sa nezblíž, ty pozemské ucho!
V javorine kostol pozlátený,
pozlátený plameňovým zlatom,
dach rubínmi zoroohňovými
zakúvaný svetlím svetom šírym.
Pred kostolom širosklené more,
čisté, klzké ako len to oko,
čo sa doňho celý svet odráža.
A ponad ním schody krištáľové,
čo ich slnko dúhami maľuje.
Sem sa nezblíž, zaprášená noha!
A v kostole oltár diamantový,
ak by večne čistým horel ohňom.
Sem sa nezblíž, zatemnené oko!
Pred oltárom stojí socha biela,
nie to socha! – veď to živý stavec
v hábach čistých sťa sneh novopadlý
ako anjel na vysokom nebi.
Vlasy biele ako len to mlieko
hrali sa s vetričkým tichučkým.
Tvár mu bledá, maľovaná časom,
ak by sa bol mesiačkom umýval.
Oči tmavé ako mrak hromový
pod čelo sa pred smrťou utiahli,
oj, pod čelo hlboko zorané –
tvár mu celá dumami zakrytá.
A pravica suchá kosť a koža

trasie sa mu s ligotavou berlou,
berlou ako cherubínske meče.
V ľavici mu kniha pozlátená –
po nej chodí jeho tmavé oko –
a vše skočí k vysokému nebu,
ak by chcelo až k Bohu preraziť.
Na ľavom mu boku šablá dlhá,
pred ktorou vraj svety sa rúcali.
Kolo starca dve zástavy liecu:
vpravo biela s pozláteným krížom,
čo ju drží tuhokrídly havran
s jasným slncom na snehovom čele;
vľavo čierna so zlatou korunou,
čo ju tríme orol sťa čierna noc –
na hlave mu koruna ligotná.
Bol vraj starček pred vekami silný,
on bojuval mnoho s čiernou Nocou,
lež mu šťastie nedalo víťazstvo;
on vraj lietel nad slnce s orlami,
oj, s orlami po tajomných krajoch,
lež mu už čas zbielil jeho vlasy,
už mu kýva k smutnému odchodu.
Nad dolinou trefou mesiac lieta,
mesiac jasný medzi obláčkami.
Tá je ľadom obhradená lesklým
ako čelá v modrom nebi Tatry.
Po nej snehy širo rozprestrené
ako len tá vybielená plachta. –

Naprostriedku suchý háj borový
s vetrom divým hvízda piesne smutné.
A v tom háji hroby mramorové,
mramorové, chladné s pomníkami,
čo ich striebri strieborný mesiačik.
Tu mohyla ako Čimboraso,
tam sa vzpína pyramída temná
so zlatými hieroglyfami –
pri nej oltár vystupuje biely,
na ňom socha vážna Zeusova
do mesiaca pozerá smutného,
akoby ho zrakom zraziť chcela.
A podľa nej mramorová skala
a na skale stojí socha prísna,
socha prísna Jupitera s berlou –
čo sa díva tým svetom širokým,
ak by nohou rozšliapnuť ho chcela.
Pomedzi ne na plavých oblakoch
poletuje tá Smrť vysušená
a kosti jej kryjú háby biele.
V rukách dlhých, tenkých, vystavených,
čo siahajú po šírej pustine,
drží kosu, kosu ocelovú –
a ostrí ju medzi zubiskami,
až sa iskry rozletujú cvengom,
ak by celý svet chcela pokosiť.
Neidže sem, striebrovlasý starček,
bo ti telo zbielené vychladne. –

Jeden rok sa prepadol do mora,
do mora to bez dna širokého –
a priletel Štedrý večer nový.
Zblyšťala sa strieborná hviezdička,
zblyšťala sa krištálovým bleskom –
ak by našla potešenie isté.
I rozumie dolina hviezdičke:
a zareve ako tisíc hromov,
hromov jasných, hromov svetoborných,
až sa strasú, spraštia aj tie skaly,
a mátohy spištia ako vietor,
keď sa cez skál prieskuliny vráža,
a strašidlá sekajú zubami
a mumlajú ako levy besné –
a tie strigy blýskajú očima
i lietajú vztekle vlkom hladným,
ak by chceli celý svet roztrhať.
Oblaky sa búria hurtom ťažkým,
a lietajú víchrom rozplašené.
Tajnosť letí v hlboké jaskyne –
i trasie sa pred hodinou strašnou –
čo ju ústa Osudu vyriekli.
A čierna Noc tajne dač ukrýva
a meče naň tie čierne oblaky,
akoby to svet vidieť nemalo;
Ale čo je nemožné, nekonaj! –
Už hviezdička mrak prebila okom,
a pod mrakom zatriasla sa skala,

var' sa i tá búrky ľaká hroznej? –
A na skale zblyskoce sa šablá,
zblyskoce sa plameňovým zlatom –
i robia sa v svete divy veľké!
Pri nej vstáva šuhaj jasokrásny,
jasokrásny s rozpálenou tvárou,
ak by sa bol zorami umýval –
vlasy sú mu zatemnelé zlato,
očka sú mu hromové oblaky,
čo v nich blýska blýskavica jasná,
ak by chcela svet celý rozšvihaf –
a zapáliť požiarimi čistými.
I zastal si – ako silný dubec
a strašidlá kryjú sa zľaknuté
so strigami, s Nocou v diery tmavé,
v diery čierne horúceho pekla.
A mátohy v kolomaži čiernej
pred jeho sa váľajú nohami.
Do pravice schytí šablú divnú,
šablú divnú, ostro vybrúsenú,
a do ľavej kantár pozlátény,
čo sa zblyšťal pod oblakom hustým,
pod oblakom čiernym ako sadze –
i pozerá na hviezdičku – hviezdu,
ak by sa jej spytoval: kto je on? –
Kto je tento junák divnosilný?
Prečože spal pod tým mrakom hustým?

A preč' ho tá hviezdička vzbudila?
Ten vraj dávno, keď sa bol narodil,
svet mu zahnal otca, biednu matku
a jeho len v prachu ležať nechal –
i pripáli táto škaredá Noc
a schytí ho do svoj' dráпов ostrých –
a unesie do svoj' hradov čiernych.
Ona ho tam hladkala pazúrmí.
Oj, nie úsmech preletel mu tvárou,
lež mu slzy porosili líčka,
porosili jeho bôlne rany. –
I pozerá na to Tajnosť tmavá,
i zašepce ustrašená temne,
zašepce jej tajnosti dieťaťa. –
Keď tie hlasy v čierne uši vlietli,
preleteli krížom dušu čiernu,
i zatriasol Fras nečistou dušou:
vtom uvrhla dieťa v tvrdé skaly,
ukrútila do oblakov hustých
a zakliala tuhými kliatbami,
zakliala ho do sna večitého.
Vrhla k nemu šablú sveta ostrú,
vrhla k nemu divný zlatý kantár,
by nebolo po ňom znaku, slychu.
Vtom na kantár zlatý šablá štrngne
a zazvoní ako liaty zvonček –
a zázraky! Skočí z neho Tátoš,

Tátoš švihlý, Tátoš plameňový –
až od divu zdrevenel ten šuhaj –
a merá ho plameňovým okom.
Tátoš bystrý tichým hlasom riekne:
„Dávno čakal na teba svet nový,
dávno čakal, silný Svetský Víťaz!
čo si v hustej, čiernej tme vyrástol,
čo máš slávne cez peklo prekročiť
a šarkanov pozabíjať hrozných,
čo máš rukou sveta berlu chytiť!
Nič sa neboj! to ti je súdené;
ja ti budem na pomoci dobrej!“
A ten šuhaj okom tajne hľadá
cez sny svoje tmavé prezázračné –
a zahodí okom jasným k nebu,
k nebu mrakmi pozasnovanému,
ak by chcel s ním tie mraky roztrhať
a prebiť sa k veľikému Bohu.
I vzdychne si hlasom mora temným:
„Bože veľký, Bože všemohúci,
ty, čo riadiš osudové kroky,
ty, čo riadiš preširoké svety,
čo sú cesty tvoje svetu temné!
Pomôžže mi, keď si ma zobudil,
oj, zobudil k svetotvorným činom!“
I spustí zrak z neba k zemi čiernej –
i hodí sa ako rybka švihlá –
vyhodí sa na Tátoša ľadví.

I hľadá naň sladko svetlá hviezda,
a čelo mu osvietila bleskom –
i vtrhla mu v žily sila divná,
sila divná dvadsaťtisíc chlapov –
a šablá mu ostrá zazvonila,
zazvonila k veľikému boju.

I zrachoce na zem hurtom hroma
päťcentový budzogáň železný,
až sa skaly so strachom ozvali.
A Tátošík k šuhajovi riekne:
„Drž sa dobre, šarkan divý letí,
šarkan divý, syn to Noci čiernej,
čo mu šesť hláv plavý plameň ryhá
ako Etna výbuchami vriaca!“ –
I pripáli rozzlobený šarkan
a zareve so sipiacim hlasom:
„Poď už len sem, ty potvora hnusná,
už oddávna tu na teba čakám!“
Hlavy sa mu sipiace zvíjajú,
ak by chceli rozchltať šuhaja;
lež sa šablá v ruke silnej zblýsne
a dve mu už v prachu vyskakujú,
a tie štyri plameň plavý sypú,
plameň krutý na hlavu šuhaja.
A s tým chvostom oceľovým švihá,
švihá tuho mladého tátoša –
praskom hrozným skaly sa striasali,

bleskom plavým širo sa svietili –
Tátoš šliape jeho boky zrutné,
až z nich potok hučí krvi čiernej,
až z nich fučí rozpálený plameň.
A ten vífaz, keď ho plameň švihne,
ak by dostal tisíc chlapov silu:
rozoženie šablou ocelovou,
až zahviždí ako tisíc víchrov –
a prásk! – hlavy šarkana sa sprplia
a zaškrečia v tej smradľavej krvi –
i zahynie v svoj' plameňoch večne.

Odfúkne si silný Svetský Vífaz,
odfúkne si plameňový Tátoš.
I zaskočí raz po skalách čiernych
a už letí nad ne v mrakoch hustých.
I zhvzdne mu vetrom podľa hlavy
budzogáň to ťažký, nevídaný,
z desať centov ocele skovaný,
až sa ziskria kremenisté skaly
ako nebo jasné hviezdičkami:
„Letí šarkan, brat to zabitého,
čo mu z dvanásť hláv plamene blčia –
nič sa neboj, padne tvojím mečom!“
Sotva riekne, už zosipia hlavy
a zachrchlú ako vlny morské:
„Ha! potvora tých jašteríc zemských,
už si trafil v moje ostré drápy,

dávno som ich už na teba ostril!“
I zapliaska chvost desaťsiahový –
lež ten vyschne pred Tátoša ohňom
a zmrví sa ako suché drevo –
a hlavy mu razom štyri padnú –
lež z tých ôsmich valia sa plamene,
oj, plamene čierne, rozdrážené,
ako sršne z tých deravých bukov.
A ten Tátoš krídlami ich dusí
a plameňmi posvätnými ničí –
a ten junák, keď ho plameň švihne,
zdvihne ruku s rozpálenou šablou,
ak by sila všetka do nej vbehla,
i mrskne s ňou – hlavy sa rozprúchnu
a zívajú s škrekom v prachu čiernom.
Šarkan zblčí v svoj' plameňoch vlastných.

Oddýchli si, preleteli ďalej,
i zafičí budzogáň podľa nich,
až sa zblyсне od bieleho striebra
ako mesiac medzi mrakom hustým –
budzogáň to as' dvadsaťcentový. –
I zahučí tá dolina šíra,
i zahučí bôľnotemným hlasom.
A Tátošík ohlási sa bystrý:
„Ha, to už ten rozzlobený šarkan,
čo mu plameň zo dvadsať a štyr hláv,
plameň žltý, plameň to pekelný

medzi rady vyletuje zubov,
zubov bielych, vyostrených kruto –
čo mu v svete nevidavať páru.
Bože, pomôž v tom boji velikom!“
A už zručí ten pekelný šarkan
ako búrka na zježenom mori:
„Prepadni sa medzi skaly pusté,
ty mizerná spotvorená muška,
bo ťa zhltnú moje hlavy dravé!“
I rozďaví so sipením, s mľaskom
tie škaredé dvadsaťštyri hlavy,
až z nich tuhé rozstrieknú sa jedy –
a jazykmi ohnivými sevá –
sevá vztekle ako so strelami –
chvostom zrutným Tátoša obkrúti
a beda tým odvážlivcom smelým!
Lež aj šablá ostro vybrúsená
liece do hláv ako hromy jasné –
až tých dvanásť hláv odrfkne dolu
a v horúcej kolomaži zmizne.
A Tátošík plameňom ho páli,
hlavy rúbe silnými krídlami –
a ten šarkan tak zareve vztekle,
ak by ten svet chcel v priepasť koprcnúť
a plameň mu pyskami vybuchne,
oj, vybuchne ako z toho pekla
a Vífaza zmoreného pliaska,
až Tátošík oddychuje sťažka.

Pozrie dolu na šuhaja hviezda –
a on na ňu roziskreným okom,
čo ho jedy podpálili kruté –
a má sily za päťtisíc chlapov.
I zodvihne vyštrbenú šablú,
až sa mraky zablyskocú temné,
ponad hlavy rozbesnené draka
ako Michal ponad Luciferom,
keď ho zhodil z vysokého neba –
a mrskne ňou do hláv jedovatých,
až sfúkajú ako makovice –
a skákajú po tej krvi čiernej,
i pirtia tam po skaline hnusnej. –
Šarkan zblčí v svoj' plameňoch vlastných.

I zastali tí vífazi slávní –
ďakovali za vífazstvo Bohu.
Preč leteli z tejto noci hustej –
preskočili cez plamene plavé,
prebili sa cez plamene čierne,
preleteli cez plamene žlté,
i zmizli tie ako ich pánovia
pred Tátoša silnočistým ohňom.

I vkročili do doliny druhej.
A v tej druhej doline čarovnej –
ticho, milo, sfa v kostole svätom.
To slniečko žiari bleskom žiarnym,
zlaté kvietky skvitajú v kvet nový

a javory pukajú sa znovu.
Tie rubíny plamennejšie horia –
a nad krásnym kostolíčkom zlatým
dve dúhy sa divnej krásy menia
na tom nebi zefírovomodrom.
A v kostole prázdnom svieti oltár
ako živá roziskrená vatra,
po ňom tichosť poletuje nemá.
Tam na bráne – na západnej bráne
odberá sa so slzami starček,
odberá sa od doliny svetlej. –
Ešte kývne chladnou na ňu rukou –
a ona mu zašepoce tajne –
a už z tretej naklepaná kosa
nad hlavu mu načahuje sivú,
kosa ostrá tej ukrutnej smrti.
Už je koniec – ešte je nie celá!
Ešte zlatú budúcnosť vífaza,
Vífaza to Svetského som zazrel,
keď ju kryla Tajnosť plášťom čiernym,
keď letela v jaskyňu s ňou pustú.
I počul som, keď si Tajnosť temná
potichučku šoptávala o nej.
Zo tmy k slncu Vífaz Svetský vkročil –
silnou nohou pred ten oltár stúpil,
zastal hrdo nad tým svetom šírym,
bo najväčší v svete je on vífaz! –

I zavisne pred kostolom oblak,
oblak hrubý, maľovaný ohňom –
i zablýska sprostred oko veľké,
oko jasné ako plný mesiac –
v štyri strany z neho ohne svieťa,
i strežie ním krutovztekľá prísnosť.
A ponad ním suchobledý palec
trčí z mraku ako zo skál bašta –
obkrútený kol neho hadisko
ako čierny divnohrubý povraz,
v štyri strany sveta chvostom pliaska,
i merá ním svetom cesty temné.
I vtiahne sa strašne oko divé,
vtiahne sa dnu medzi mraky búrne,
i zašvihá z neho plameň bledý –
i zmúti sa nad šuhajom zlosťou.
Prst sa divný popohýna hurtom
a zasipí víchricou hadisko –
a s hukotom, s hurtovaním hrozným
kolíše sa rozježený oblak –
a prívalom zahukocú hlasy:
„Aj! ty chytrý, rozpustilý chlapče!
Kto ťa viedol do doliny zlatej?
Kto ti kázal pred kostolom zastať
a panovať nad širokým svetom?“
I zahorí pomstou oko zlostné –
i vypustí oblak tisíc víchrov,
i vypustí tisíc hromov jasných,

i vypustí tisíc potvor hladných,
a beda je vífazovi tomu! –
Vtom priletí deväť orlov bielych,
čo vylietli za hrdinom zo tmy,
čo zrúbali strašidlá ohydné,
rozdriapali rozšialené strigy –
a rozháňa tisíc víchrov besných.
I priletí od kvetiny Tátoš
a rozháňa tisíc hromov krídlom.
Vífaz chytí skrvavenú šabľu,
i rozháňa tisíc potvor vzteklých.
I hukot je, i praskot je silný –
a praská to, ak by hory husté
zrážali sa rozvzteklým hromom,
i drúzgali svoje čelá husté,
až by triesky s fungotom lietali
a ráňali dolu hviezdy drobné.
I díva sa na krutý boj nebo,
i trasie sa praskotáním hrozným.
Hľadá dolu tá hviezdička zlatá,
hľadá dolu so slniečkom jarným.
I lieva to na vífazov silu. –
Lež utíchli rozzlobené víchry –
a skapali pred krídlami orlov –
i zamĺkli rozdrážené hromy
a zhynuli pred Tátoša krídlom –
i obludy jedovaté padli
a zmizeli pred šablice vetrom.

A to oko s tým kostnatým prstom
deväť orlov s Tátošíkom bystrým
zahnali het do šireho sveta –
a zrazili do priepasti čiernej.

I stane on na krištále čisté,
zdvihne svoje svetoborné ruky,
zdvihne hore k vysokému nebu.
Vyšle oko pred trón Boha svätý –
ostýchave do tých hľadí bleskov –
i zašepcú jeho prsia hlasne:
„Bože mocný, Bože milostivý!
Dajže milosť tvojemu synovi,
čo ti zabil tvoj' prísneho sluhu!“
I ozvú sa mora hlasy tiché:
„Milosť, milosť! synovi mojemu,
čo mi zabil odrodilca sluhu!“ –
I hrnú sa k trónu z prs železných,
z prs železných rozohnené vďaky
sťa plamene krištáľovo čisté. –
I zachytil ligotavú berlu,
čo sa šíry svet pokorí pred ňou.
A tá hviezda, čo ho sprevádzala,
zo tmy čiernej k zlatolesklým žiaram,
z toho smútku do radosti večnej –
zletí k nemu z vysokého neba.
Hoj, a pred ním postava sa zjaví,
postava to ožiarená, ženská,

ožiarená svätou slávou Boha –
na hlave jej koruna zázračná
z deväť lesklých diamantov neba –
vlasý sú jej blýskavica jasná –
líčka sú jej ružojasná zora –
očka sú jej vyjasnené nebo,
šaty sú jej rozžiarené slnce
a opasok ten mesiačik krásny.
Rúčku pravú nad ľaliu belšiu
a útlejšiu nad makový kvietok
s vencom čerstvým zo zelenej lipy
dvíha hore nad mládenca čelo,
nad to čelo vyjasnené, vážne,
vyjasnené ako nebo nad ním.
I zahučia milión hromov hlasy –
zatriasli sa štyri strany sveta:
„Takto venčí svojho syna matka,
svojho syna Vífaza Svetského!“
Svet sa uhol pred týmito hlasmi
a sklonil sa pred nohami syna –
i merá on svetom cesty jejich.

Tá šabľa mu zazvonila divná,
zazvonila do divného boja,
do boja to s tmavočiernou Nocou,
čo sa vtiahla s priateľkyňou svojou
v búrne mraky do jaskyne pustej. –
Letí Vífaz na Tátošíkovi

s deväť orlí ako tá lalia,
letí v ohni – beda ti, pustá Noc,
bo ťa spáli Tátošíkov plameň
a rozseká Vífazova šablľa!

Tá jaskyňa v tvrdých, čiernych skalách
a škaredá hnusota z nich kvapká
a jedy z nich vyvierajú špatné –
na jej vschode sedí zviera divné,
najstaršia to čiernej Noci dcéra.
Má to hlavu vyrastenú z brucha,
čiernu, tvrdú, zo železa vzrastlú,
oči nemá, len dve špatné jamy
a z nich jedy vyvierajú hnusné –
brucho jej je tá široká roveň,
čo naviali piesku na ňu víchry.
Orly biele na hlavu jej zlietnu,
i scvendží tá pod ich pazúrami –
lež ju šablľa hlboko pretína.
Tá len leží ako mŕtva skala,
orly driapu rozpáleným vztekcom,
i trhajú rozvalené brucho. –
Aj! i div to! – vyhúkne jed z neho,
vyhúkne to s zákrutami chmárrou,
až sa dusia rozohnené orly. –
Ten jed hučí sťa povodeň strmá
do večera od bieleho svitu,
akoby chcel svet vytopiť šíry. –

Vtom Tátošík priskočí jej k hlave
a horúcim plameňom ju spáli –
až utonie v svojom jede čiernom –
a skaliská zhrmia za ňou s praskom
do tých zrutných čiernej zeme pyskov.
A vyskočí tá potvora druhá –
sestra stredná tej potvory prvej –
vyskočí to s rozbesneným škrekom.
Hlava jej je veľiká hlava lva
so zubami z ocele ligotnej –
hrdlo jej je zo železa hrubé –
a za čiernym okovaným chrbtom
švihá, plieska sto hadáčich chvostov.
Tá vraj chlepece červenú krv ľudskú –
a tým ľudským napája sa potom. –
Letí do nich ako jasná strela,
seká zubmi v tom krvavom pysku,
až horúce z neho liecu iskry.
Okále jej rozpálené blčia,
chvostmi šibe ako fujavica –
tá šablíčka do hlavy jej skáče,
až z nej čierna krv to jedovatá
syčí, strieka ako zo síkačky
a spálené chvosty sa jej lámu,
lámu sa jej pred krídlami orlov.
I zareve vztekom päťdesiat ľvov,
a plameň jej jedovatý fučí,
fučí pyskom ako šíre vráta –

a ten plameň švihá orlov bielych,
čo mu oči plamenisté škriabu,
lež ho krídlom rozhadzujú tuhým.
Plameň blnká od bieleho rána,
až kým druhé svet neobielilo –
ak by celý ten svet chcela spáliť
a po jeho popole sa váľať.
Lež Tátošík plameňmi čistými
kazí, páli tie plamene čierne –
a šablá tá rozpálená sekne
a rozdvojí hlavu tvrdú praskom,
až z nej oheň žeravý vyhúkne,
ak by bolo rozpuklo sa peklo. –
A v tom ohni, v tom plameni krutom
rozleje sa v tú kolomaž čiernu
a skalami prepadne sa hurtom.

I vykukne tá potvora tretia,
oj, škaredá, vychovaná peklom,
najmladšia to čiernej Noci dievka.
Hlava jej je tá čierna zem suchá
a na nej sú vlasy trňa husté –
oči sú jej dve jaskyne tmavé –
nos železný, rozpálený v ohni
a zubiská pod bradu jej trčia,
vybrúsené z tej ocele svetlej,
ruky sú jej dve svrčiny hrubé
a pazúry slonové zubiská.

I zareve, keď tých hostí zhladne,
až tie skaly k nej zhrkocú veľké –
a zatína do zeme pazúrmí,
ak by celý svet roztrhať chcela
a pochrumkať jeho kosti suché –
a pochyťá medzi ne tie skaly,
háďže do nich fungotáním veľkým,
až zrážajú dolu orlov bielych –
lež čo skala môže proti krídlu.
I pustí sa do nich divým kancom,
seká zubmi v rozbesnenom vzteku,
ak by si ich v prach rozmrviť chcela.
A z jej očí dva potoky strmé
vyvalia sa smradľavého jedu,
čo sa iskrí od tuhosti veľkej. –
Šabľa v ruke herkulovskej blýska,
lež sa tá jej hlavsko iba skúri,
skúri prachom jedovatočiernym,
keď šablíčka hromom do nej praskne. –
A tie trne v tri strany lietajú
ako jedom nakalené strely –
tá šablíčka divná, vyštrbená,
tátošíkov ochladnutý plameň.
A tá búri za dva za dni biele,
oj, búri aj za dve noci tmavé –
lež keď sa už kus zabelel tretí,
celou silou vrútili sa na ňu,
vrútili sa s praskotáním víchra –

a hlava jej dokálaná v štvoro
ako keď sa rozpuká zem čierna –
a zuby jej po priepastiach liecu –
i ona sa zvantolí za nimi
a za ňou sa stocentové skaly
do hlbiny zrúcali potvornej.

Bojovníci spotení zastali –
zastali to pred kamennou bránou,
i zotreli kvapky znoja z tvári
a odfúkli horúčosť z prs silných. –
Keď už bola vyostrená šabľa,
Tátošíkov rozohnený plameň,
orlom tuhé zastrábené krídla:
zatrieskali na kamennú bránu
až sa puká – chrapští – rúca s hurtom.
A kol nich tma rozvalí sa hustá
a nemôžu ani sem, ani tam –
lež šablíčka jasné iskry sype
a Tátošík plamienky vypúšťa –
a rozprášťa tie závoje nočné.
Ha! pred nimi sedí tá Noc čierna
v šatách temných ako len tie sadze,
ak by bola oblečená v smútku. –
Obraz jej je búrne more čierne –
vlasý hady, rozježené vetrom –
a okále hlboké priepasti –
a zubiská tie železné koly.

Ona pred ich ustupuje nohou,
bo jej Tajnosť zľaknutá šeptala,
čo bol prísny ten nasúdil Osud. –
A tá Tajnosť ako tá čierňava
v jaskyne sa bohopusté vlečie,
zakrútená tmavodlhou plachtou
ako nočné zachmúrené nebo –
a keď stojí ako v noci Sinec.

Rozložia sa tie dve sestry čierne
na divokej, strašlivej to púšti,
čo je čiernym zavlečená mrakom,
zavlečená sfa báršonom tmavým. –
I zjasnie sa od šablíčky iskier
a plameň ju roziskrený pára
ako tú hmlu blýskavica jasná.
I sčernie sa v ďalekosti šírej
Noci čiernej hladovaté vojsko
ako milión a milión havranov.
Vprostriedku nich tie dve vrany sedia –
a ostria si oceľové zubská –
ako nože na hostinu veľkú,
i zaručia rozdráženým morom.
Vojsko spiští ak kuviky hladné
a valí sa proti nepriateľom.
I prplú sa pred krídlami orlov,
akoby ich víchor o zem mlátil;
miznú húfy pred plameňom čistým;

stá padajú pred šablicou ostrou. –
I sekajú zrána do večera,
sekajú ich tou víchricou divou.
Aj! zo zeme vychádzajú chmáry,
chmáry čierne ako tmavý žúžol,
i oblietnu tých vífazov silných –
nie to chmáry, veď to čierne vojsko.
Desať búši o zem mŕtvou hlavou
a stá z zeme vystupujú čiernej –
ak by hasil oheň tuhý masťou.
A tie orly bijú sa cez vojsko,
vo dve strany krídlami ráňajú,
sejú cestu čiernymi mrchami –
k hlave čiernej skrúteného hada –
pri mravkote, pri štekote vzteklom,
letia hromom ku strašlivej Noci.
Vrazia na ňu prudkou blýskavicou –
a v tom prasku zmeraveli vojská –
dívajú sa na boj krutý, hrozný –
ako keď sa dva oblaky vrazia,
divým víchrom vztekle rozdrážené,
čo praskocú hrmotnými hrommi,
čo sa šibú blýskavicou ostrou,
čo sekajú krupobitím ťažkým:
tak bojujú na život a na smrť.
Šabľa blýska ako blýskavica,
hromom práska v čelo Noci divej,
plameň čierne prebíja jej prsia,

orly hrádom lámu jej krídliská,
a práskajú závoje Tajnosti.
Noc ich v čierne zavláčuje šaty
a driape ich slonovými nechty
a seká ich zubskami ostrými
oj, seká ich vztekle vlkom besným.
Striekajú jej tým škaredým pyskom
jedy žlté sťa ohnivé iskry –
i sipia tie hady jedovaté
a sevajú besnými jazykmi.
Tajnosť hádže tým čiernym závlakom,
ak by celý svet zasnuvať chcela
a pokoriť pred svojimi pazúrmí.
Nad nich liecu ako dva oblaky
život biely, jasný ako slnce
a čierna Smrť s vyschnutými kosťmi,
a čakajú na koristi svoje. –
Bolo sa im dívať v ohne žravé
a načúvať hrmenie hromové.
A v tom prasku, a v tej chumelici
prevalí sa deň na druhú stranu –
lež vífazstvo medzi nimi stojí.
I zaskočí Tátoš bystrým levom
a vyblnkne z neho plameň tuhý
a prebije víchrom prsia čierne,
prsia hnusné rozzlobenej Noci –
a tá padne na zem ťažkým mrakom.
Šabľa pretne Tajnosti zásteru,

až vykriekne Tajnosť v bôli veľkom,
vykriekne to smrteľným hlasom –
a v tom zmizne ako mrak pred slncom.
I prejde sem okrášlený život, –
a nad tamtou Smrť kosou zatočí –
i bolo už po tej Noci hnusnej! –
Zatne v tú zem tvrdú Svetský Vífaz
i roztvorí s hrmotom tie pysky,
pysky veľké sťa šíra dolina
a prehltnie tú čakanú korisť,
vojsko čierne, vojsko hladovité,
prehltnie ho s rachotom skál zrutných. –

I priletia tie požiare zlaté –
nad dolinu šíru vyjasnenú,
vytrhnutú z kliatby Noci čiernej.
I zahučí svetotvorná pieseň,
i zahučí za vífazstvo Bohu.
To slniečko od radosti zrástlo –
i svietilo deväť požiarami,
požiarami v deväť širokých strán
nad tým jasným preširokým svetom.
A svet celý zligotal sa nimi –
až sa nebo nad ním pousmialo
ako matka na dobrú dcérušku. –

Vkročil Vífaz do doliny svetlej,
i zastal si pri oltári svätom:
vtom sa nebo vedrné otvorí,

ak by ho bol šablou krížom prešal,
i zažiarí širo sláva Boha.
Oblak ľahký pred ten oltár letí
ožiarený dúhami jasnými,
dúhami to sedmorakej krásy –
a vyletí s tým Víťazom slávnym,
oj, vyletí do ohnivých bleskov –
i skúpil sa v ohňosvätých žiarach
a Sláva ho oslávená venčí
vencom svätým, čo ho nebo plietlo.
I zahučal hlas dvamilión hromov,
až sa nebo so svetom zatrasie,
zatrasie sa sťa dva lístky víchrom,
ak by v prach sa razom zdrúzať malo:
„Hľa! toto je môj syn oslávený!!“
Zligotal sa Víťaz blýskavicou,
na hlave mu dva vence žiarili,
svet v tom strachu zohol hlavu pred ním,
a zavzdychal svojím novým srdcom –
a nebo sa zatvorilo pľaskom. –
Deväť orlov ponad svetom liece,
ponad svetom s ovenčenou hlavou –
očisťujú tých deväť požiarov. –
I poslúcha svet rozkazy neba. – –
V tej doline ľadmi ohradenej,
v tom vyschnutom hájiku borovom
stojí nový pomník vystavený,

Ján Botto

vystavený z blyštiaceho zlata –
na pomníku leží kniha zlatá,
kniha zrutná, na nej dumný orol,
orol čierny ako len tá hlaveň,
s čistým zlatom ovenčeným vencom –
v nebo temné svoj' zraky upiera,
akoby ho s nimi chcel prebodnúť.
A kostnatá tá Smrť vyšfavená
tam v hustine ukrútená drieme,
ukrútená do oblakov sivých,
ak by už viac nikdy nekosila.
A mesiačik s jasnobledou tvárou
chladné hroby preslávne maľuje.
Ich slniečka slávu svetu hlása. – –